

Miljö- och energidepartementet

Rent hav – Fakta-pm

Sverige är ett havsland och vi svenskar är beroende havet. Men våra hav är också känsliga och utsatta. Det handlar om algbloomningar som växer till sig, bottenar som dör och vrak som efter hundra år fortfarande läcker ut olja. Därför behövs mer handling för haven. I budgetpropositionen för 2018, som bygger på en överenskommelse med Vänsterpartiet, presenterar regeringen en stor satsning på Rent hav.

Bort med miljögifterna

Längs Sveriges kust finns 17 000 vrak, varav 30 bedöms utgöra en akut miljöfara. Regeringen tillför nu resurser med målsättningen att sanera ett till tre vrak per år under tio år.

Vi människor riskerar att få i oss farliga ämnen som dioxiner och PCB via maten på våra tallriker. Särskilt illa är det ställt med fet fisk, som strömming och vildfångad lax från Östersjön och Bottniska viken. Detta beror inte sällan på historiska synder. Fram till omkring 1970 släpptes processvatten från industrin ut orenat i hav, sjöar och vattendrag. Än i dag finns stora mängder av kvicksilver och dioxiner lagrade i dessa bottenar. Regeringen stärker därför insatserna för sanering.

Läkemedel kan nå ut i miljön vid tillverkning, användning eller felaktig avfallshantering. Regeringen vill nu satsa ytterligare resurser för att minska mängden läkemedel som hamnar i miljön.

Krafttag mot övergödningen

Övergödning är ett omfattande problem i svenska sjöar och hav. Den orsakar skadliga algbloomningar och försämrade vattenkvalitet, vilket i sin tur

får negativa konsekvenser för biologisk mångfald och näringar som fiske och turism. För att komma tillrätta med problemet krävs en mångfald av lösningar.

Odling av musslor och andra så kallade blå fångstgrödor kan bidra till att vända utvecklingen, genom att de absorberar näringsämnen ur vattnet. Gamla utsläpp av näringsämnen från exempelvis industrier har lett till att fosfor finns lagrat i botten. Dessa kan läcka avsevärda mängder fosfor till vattnet, vilket kallas internbelastning. Regeringen stärker nu arbetet med både blå fångstgrödor och med åtgärder mot internbelastning.

Åtgärder krävs också vid källorna på land. En satsning görs därför brett på att öka det lokala åtgärdsarbetet. Det kan handla om lokala föreningar som vill göra en insats mot övergödningen i sin närmiljö. Regeringen skjuter också till medel för att stärka arbetet med tillsyn och tillsynsvägledning av avlopp.

Omkring en fjärdedel av Sveriges ursprungliga våtmarksareal har försvunnit genom utdikning, sjösänkning och uppodling, vilket också påverkar övergödningen. I juni i år presenterade regeringen en satsning på restaurering av våtmarker för att säkra dricksvattensförsörjning. Denna satsning är också viktig för att minska tillflöden av näringsämnen till sjöar och hav.

Bättre skydd av marina områden

Tidigare satsningar på skydd av marina områden har gjort att Sverige dubblat arealen skyddad havsmiljö på bara ett år: från 6,7 till 13,6 procent. Under havskonferensen i juni lovade regeringen att ge ansvarig myndighet i uppdrag att identifiera ytterligare åtgärder i syfte att nå bevarandemålen i marina skyddade områden med fokus på fiske. Målet är att värdefulla miljöer ska bevaras. Myndigheten ska också utreda bottentrålningens effekter inom skyddade områden och inom trålgränsen, samt vid behov föreslå åtgärder.

Nu föreslår regeringen nya pengar för att de skyddade områdena ska bindas samman till ett representativt och funktionellt nätverk.

Spökgarn är fiskeredskap som fortsätter att fånga fisk lång tid efter att de förlorats. Fåglar och andra marina djur kan trassla in sig i redskapen och kvävas eller svälta ihjäl. Regeringen vill nu ge nya medel för att åtgärda problemen med spökgarn. Det kan handla om märkning av fiskeredskap, pantsystem eller förtydligande av ansvarsfördelning mellan myndigheter.

Hav fria från plast

Plast är ett mycket användbart material med många fördelar men som kan orsaka stor skada då det hamnar i havet. Globalt hamnar 5-13 miljoner ton plastavfall i havet varje år. Större plastpartiklar orsakar skador på däggdjur och fåglar. Plast från plastbärkassar och annat skräp bryts över tid ned till så kallade mikroplaster som skadar djurlivet i haven och i slutändan riskerar att hamna på våra tallrikar. Regeringen har redan tillsatt en stor utredning om plast. I maj i år presenterade regeringen en satsning på åtgärder för att minska tillförseln av plast som hamnar i haven.

Regeringen ska bland annat stötta pilotprojekt för att rena mikroplaster ur dagvatten och förstärka myndigheternas resurser för att åtgärda problemen med att mikroplaster sprids till miljön. Åtgärder införs också mot skräpet på stränderna. Bohuskusten är särskilt hårt drabbad av skräp på stränderna och regeringen ger nu ökade medel till kommuner för att städningen av stränder ska kunna öka. Regeringen satsar också medel på att lära barn och unga om plast i haven.

Det är viktigt att säkerställa att vi i framtiden har material som inte belastar vår miljö och som går att återvinna utan att riskera att cirkulera farliga kemikalier. Därför satsar regeringen nu medel på mer innovation och nya lösningar.

Tabell

	2018	2019	2020
Bort med miljögifterna	155	180	245
Vrak	25	25	25
Förorenade områden	80	100	145
Mindre läkemedel i miljön	50	55	75
Krafttag mot övergödningen	269	322	357
Blå fångstgrödor	10	10	10
Bättre avlopp och fler lokala åtgärder	24	37	47
Gamla utsläpp	35	75	100
Nya och återställda våtmarker (presenterad i juni)	200	200	200
Bättre skydd av marina områden	60	77	77
Stärkt marint områdesskydd	50	67	67
Åtgärder mot spökgarn	10	10	10
Hav fria från plast (presenterad i maj)	104	104	104
Minskad nedskräpning och renare stränder	40	40	40
Nya miljösmarta material	25	25	25
Skarpare mål och globalt arbete	24	24	24
Renare dagvatten	15	15	15
Stärkta miljömyndigheter	18	28	28
<i>Rent hav – totalt per år</i>	<i>606</i>	<i>711</i>	<i>811</i>